

บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอมือง จังหวัดสุโขทัย

Roles of the Elderly and Their Participation for Local Development in Ban Kluai Municipality, Mueang, Sukhothai

ธรรศพงศ์ วงษ์สวัสดิ์*

เทียนชัย ทองวินิจศิลป์

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

*e-mail: fonfhar@hotmail.com

Thutsapong Wongsawad

Tienchai Tongvinitsin

Public Administration Program, Faculty of Education and Social Sciences, Thongsook College

Received: October 16, 2020, Revised: January 11, 2021, Accepted: February 5, 2021

บทคัดย่อ

ปัญหาการดูแลและขาดการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมที่มีความจำเป็น จะทำให้ผู้สูงอายุมีความเครียดในการใช้ชีวิตและไม่มีความสุข ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย 2) เปรียบเทียบบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) หาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นกับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในตำบลบ้านกล้วย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวน 353 คน ด้วยวิธีจับฉลากแบบไม่ใส่กลับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) การเปรียบเทียบบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ผู้สูงอายุที่มีตัวแปรลักษณะการอยู่อาศัยกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และตัวแปรลักษณะการอยู่อาศัยกับการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นกับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเองโดยรวม มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีทิศทางเดียวกัน จากผลการวิจัย บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น เทศบาลตำบลบ้านกล้วยมีการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยความร่วมมือจากภาคเอกชนที่มีความรู้ด้านผู้สูงอายุ รวมถึงเป็นจิตอาสาดูแล ช่วยเหลือผู้สูงอายุภายในชุมชน ได้แก่ โครงการตรวจเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุและการตรวจสุขภาพในเชิงรุก โครงการส่งเสริมให้มีลานกิจกรรมในทุกชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนประจำปี และเพิ่มงบประมาณเพื่อจัดสรรให้เพียงพอต่อจำนวนผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: บทบาท ผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วม การพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

Abstract

Problems related to the elderly care and lack of encouragement to participate in major social activities can cause people of old ages to be stressed, unhappy and less confident. Thus, they may be unable to develop their potential and adapt themselves to live in this social changes. The objectives of this research were to 1) study the roles of the elderly and their participation for social, community and local development in Ban Kluai Municipality; 2) compare their roles in relation to different individual factors; and 3) study the relationship between their roles and social support from family and self-health awareness. A group of 353 elderly individuals who live in Ban Kluai Sub-district was selected by simple random sampling, without replacement method. A questionnaire was used as the instrument. Results indicated that the elderly's role and their participation for social, community and local development is at a moderate level. Their personal factors affect the differences in their participation towards the development at .05 level of statistical significance. When examining the difference in each-pair using an LSD method, it was found that those who like religious, sport and recreation activities exhibited a statistically and significantly difference at .05 level. Overall, there was a relationship between their roles for the development and social encouragement from family and self-health awareness at a high level, at .05 level of significance, in the same direction. Results of this study have been applied in different projects in Ban Kluai Municipality through cooperation from individuals from the private sector who are experts in the elderly. They work as volunteers to care and help the elderly within the community. Among these projects are home visits and proactive health examinations, promoting local activities in every community, community engagement in the preparation of the annual plan and increase the sufficient budget to the elderly in the area.

Keywords: Role, Elderly, Participation, Social, Community and Local Development

บทนำ

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ “สังคมสูงวัย” นับตั้งแต่ปี 2548 เมื่อสัดส่วนประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) สูงถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีมากถึงร้อยละ 20 ในปี 2564 และคาดว่าจะเป็สังคมสูงวัยระดับสุดยอดในอีกไม่ถึง 20 ปีข้างหน้า เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ ประชากรวัยผู้สูงอายุถือได้ว่าเป็นปูชนียบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม เป็นบุคคลที่สามารถจะถ่ายทอดความรู้ประวัติความเป็นมาของสังคม ส่งต่อความรู้ในเรื่องของภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมให้กับรุ่นลูกหลานได้อย่างมีศักยภาพ เนื่องจากผู้สูงอายุมองมีความรู้สะสมในตน ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันอย่างมากมายจึงเหมาะสมกับการที่จะเป็นบุคคลสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านี้ให้แก่ลูกหลานเพื่อการสืบทอดต่อไป เพื่อที่จะให้สิ่งดีงามทั้งภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรมของสังคม การ

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยได้รับการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยตามแนวทางของประเทศไทยที่พัฒนาแล้ว ซึ่งเป็นโลกของระบบทุนนิยมที่วัดระดับด้วยอัตราความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและภาคอุตสาหกรรม จึงทำให้เกิดความพยายามพัฒนาเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือและอุปกรณ์รวมถึงเครื่องอำนวยความสะดวก แม้ในวงการแพทย์และสาธารณสุขก็ได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาดังกล่าวซึ่งมีผลทำให้ประชากรมีสุขภาพดีและอายุยืนยาวขึ้น (Yodpetch, 2001)

ปัจจุบันประเทศทั่วโลกต่างกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สำหรับประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุข ได้ระบุว่า จะเข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ภายในปี พ.ศ. 2568 จะต้องเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ประกอบกับข้อมูลของผู้อำนวยการสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้เปิดเผยข้อมูลว่า สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) ได้วิเคราะห์จากฐานข้อมูลจำนวนประชากรปี พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมา ซึ่งพบว่า มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 67.60 ล้านคน เป็นชาย 33.00 ล้านคน เป็น

หญิง 34.60 ล้านคน และมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 1.30 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.70 ของจำนวนประชากรทั้งหมด คนวัยทำงานอายุ 15-59 ปี จำนวน 44.60 ล้านคน วัยเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 11.60 ล้านคน โดยวัยผู้สูงอายุยังคงทำงานอยู่ราว 3.90 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2564 จะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สัดส่วนสูงถึง ร้อยละ 20.00 และในปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 28.00 ทั้งนี้ในปัจจุบันสัดส่วนของวัยทำงานดังกล่าวยังสามารถดูแลผู้สูงอายุได้ 1 ต่อ 4 คน แต่ในปี พ.ศ. 2574 สัดส่วนการดูแลผู้สูงอายุจะเฉลี่ยที่ 1 : 1 การที่จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เนื่องจากการใส่ใจดูแลสุขภาพ และโภชนาการที่ดีรวมถึงทางการแพทย์มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีความทันสมัย ส่งผลให้ประชากรมีอายุที่ยืนยาวขึ้น เสียชีวิตยากขึ้น แต่การมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้นก็ไม่สามารถเป็นเครื่องชี้วัดความสุขหรือคุณภาพชีวิตได้ เพราะผู้สูงอายุบางรายก็ต้องพบกับอาการเจ็บป่วย ถูกกลั่นแกล้งจากสังคมและลูกหลาน ไม่มีเงินไว้ใช้จ่ายในบั้นปลายชีวิต ซึ่งปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่พร้อมในการใช้ชีวิตในการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในเร็ววันนี้ก็จะยิ่งสร้างความลำบากให้กับผู้ที่ไม่มีความพร้อมในการใช้ชีวิตในสังคมผู้สูงอายุ ในขณะที่การคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยเฉพาะจากภาครัฐก็ยังไม่ค่อยสอดคล้องกับการดูแลผู้สูงอายุเท่าที่ควร อีกทั้งความทั่วถึงในการดูแลผู้สูงอายุก็ยังไม่มีความชัดเจนซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ประชาชนโดยทั่วไปไม่สามารถที่จะควบคุมได้ (Nodtaisong, 2018)

เนื่องจากสังคมที่มีผู้สูงอายุเป็นจำนวนมากส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เพราะมีกำลังแรงงานซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญลดลง คนวัยทำงานต้องแบกรับภาระการเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ค่าใช้จ่ายภายในบ้านและรายจ่ายเกี่ยวกับสุขภาพและการรักษาพยาบาลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และในระยะยาวสังคมผู้สูงอายุจะมีภาวะการออมและการลงทุนลดลง เนื่องจากผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้จะต้องใช้จ่ายจากเงินออมซึ่งอาจไม่เพียงพอแก่การดำรงชีพ (Anantakul, 2017) ดังนั้นสิ่งที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนผ่านก้าวเข้าไปสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมก่อนจะถึงวัยผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เช่น ด้านหลักประกันรายได้ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านการประกอบอาชีพ เป็นต้น โดยต้องเริ่มต้นจากการวางแผนแบบรายบุคคลในการเตรียมใจ เตรียมตัวใน

สุขภาพกายและสุขภาพใจ ตั้งแต่ยังเป็นวัยหนุ่มสาว วัยทำงาน รวมถึงการรับประทานอาหารตามหลักโภชนาการ พักผ่อนให้เพียงพอ ผักจิตใจให้สงบ ก่อปรกับเตรียมตัวทางด้านการเงิน และที่อยู่อาศัยให้พร้อม ส่งเสริมการออมเงินเพื่อทรัพย์สินที่อยู่อาศัย การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุถือได้ว่าเป็นความท้าทายอีกรูปแบบหนึ่งในการบริหารจัดการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐบาล เอกชน สังคม ชุมชน หรือแม้กระทั่งประชาชนอย่างเราก็ดำเนิน (Prompakdee, 2013)

เทศบาลตำบลบ้านกล้วย เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีฐานะเป็นนิติบุคคล อยู่ในกำกับดูแลของรัฐ เป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางเพื่อให้ประชาชนได้มีการปกครองตามความต้องการของท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กเยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ (7) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (8) ทำนุบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และ (9) การปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร (Office of the Council of State, 2019)

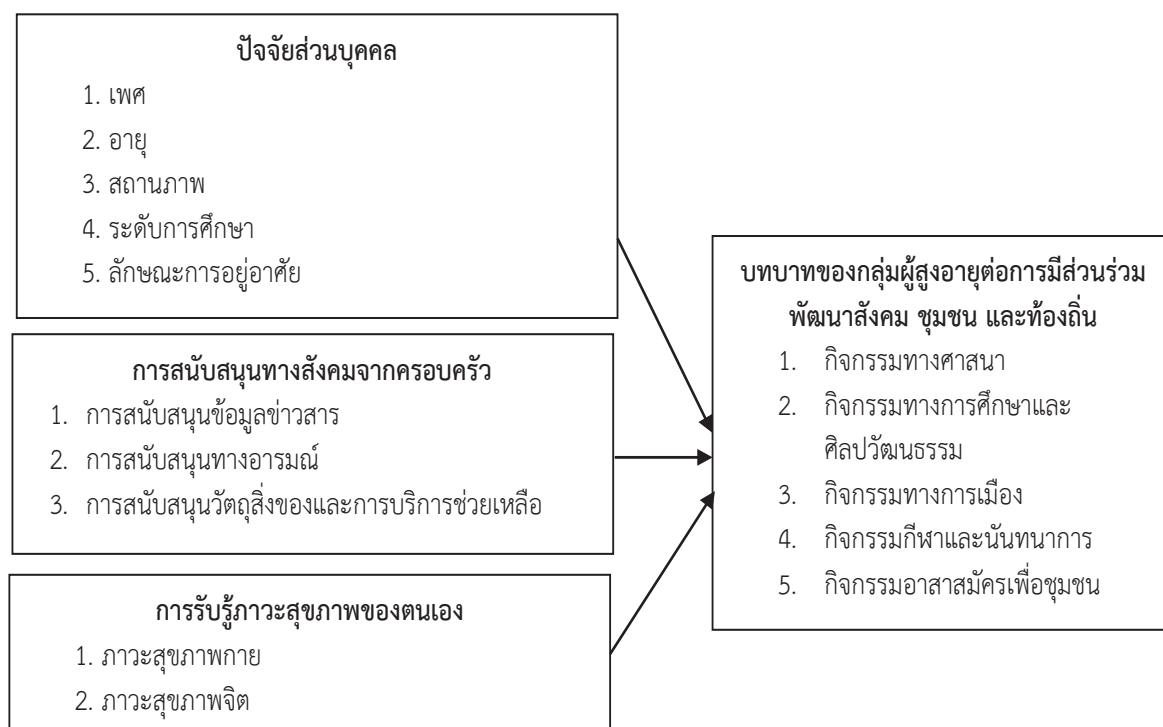
ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญต่อปัญหาการดูแลและขาดการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมที่มีความจำเป็น จะทำให้ผู้สูงอายุมีความเครียดในการใช้ชีวิตและไม่มีความสุข ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพและปรับตัวให้เข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การสนับสนุนให้มีบทบาททางสังคมจึงเป็นตัวแปรทางด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยาที่มีผลต่อภาวะสุขภาพกายและภาวะสุขภาพจิตซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการรับรู้และเรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากการสนับสนุนทางสังคมมาช่วยในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ ตำบลบ้านกล้วยมีผู้สูงอายุที่เป็นบุคคลสำคัญด้านต่าง ๆ หลายท่าน ทั้งเป็นผู้สืบทอดและถ่ายทอดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประสพการณ์ทางสังคมและเป็นผู้สนับสนุนบุคคล ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นใน

พื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมทางศาสนา ด้านกิจกรรมทางการศึกษา และศิลปวัฒนธรรม ด้านกิจกรรมทางการเมือง ด้านกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ และด้านกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อชุมชน ซึ่งนำผลการศึกษาไปวางแผนต่อยอดการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุ กระตุ้นให้ครอบครัว ชุมชน และสังคม ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาสังคมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นกับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง

สมมติฐานของการวิจัย

1. บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย แตกต่างกัน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
2. บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

ภาวะสูงอายุ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมทั่ว ๆ ไป เมื่อสมาชิกในสังคมมีอายุมากขึ้นกระบวนการทำงานในร่างกายของมนุษย์ย่อมจะเสื่อมโทรมลง ซึ่งขบวนการดังกล่าวมี 2 แบบ คือ การเจริญเติบโตและขบวนการเสื่อมโทรม โดยทั้งสองนี้จะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ในวัยทารกจนถึงวัยหนุ่มสาว การเจริญเติบโตจะมีเหนือการเสื่อมโทรม และเมื่อมนุษย์เจริญเติบโตมากขึ้นการเสริมเสื่อมโทรมจะเพิ่มมากขึ้น จนอยู่เหนือการเจริญเติบโต ดังนั้นผู้ที่มีอายุมากขึ้น ร่างกายจึงมีการเปลี่ยนแปลงและเริ่มเข้าสู่วัยชราเป็นผู้สูงอายุในที่สุด (Siriwannabut, 2007)

Otakanon, & Ket-Phichayawattana (1994) นักวิชาการที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ได้แก่

1. **ทฤษฎีบทบาท** เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่า บุคคลเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจะต้องปรับบทบาทของตนเองเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น เปลี่ยนบทบาททางสังคมสัมพันธ์แบบวัยผู้ใหญ่เป็นบทบาทของสังคมและความสัมพันธ์แบบคนสูงอายุ และละเว้นจากความผูกพันกับคู่สมรส เนื่องจากการตายของคู่สมรส
2. **ทฤษฎีทางชีววิทยา** เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกาย บุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้สูงอายุ และทางด้านจิตใจ ซึ่งจะเป็นลักษณะของการพัฒนาและปรับตัวของความนึกคิด ความรู้ ความเข้าใจและแรงจูงใจ
3. **ทฤษฎีทางสังคมวิทยา** เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางสังคมของผู้สูงอายุ เช่น การเกษียณอายุราชการ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมและชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ เป็นต้น

วิธีการวิจัย

ประชากร คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ใน 14 หมู่บ้านในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย จำนวน 2,844 คน (Ban Kuai Municipality, 2019)

กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ใน 14 หมู่บ้านในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย โดยเทียบตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (Yamane, 1973) ได้ตัวอย่าง 353 คน มีวิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่กลับ

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และลักษณะการอยู่อาศัย มีจำนวน 5 ข้อ

เป็นคำถามแบบเลือกตอบ 2) การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ได้แก่ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร 5 ข้อ การสนับสนุนทางอารมณ์ 5 ข้อ และการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของและการบริการช่วยเหลือ 5 ข้อ รวม 15 ข้อ 3) การรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง ได้แก่ ภาวะสุขภาพกาย 7 ข้อ และภาวะสุขภาพจิต 7 ข้อ รวม 14 ข้อ 4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา 6 ข้อ กิจกรรมทางการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม 6 ข้อ กิจกรรมทางการเมือง 6 ข้อ กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ 4 ข้อ และกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อชุมชน 6 ข้อ รวม 28 ข้อ และ 5) แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ รวมข้อคำถามทั้งสิ้น 62 ข้อ

การตรวจสอบเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และนำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองจังหวัดสุโขทัย จำนวน 30 คน และนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .857 เก็บรวบรวมแบบสอบถามได้อย่างสมบูรณ์ทั้งหมด 353 ชุด แล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วย t-test, F-test การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. กลุ่มผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 60-69 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และอาศัยอยู่กับบุตรหลานหรือญาติ ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวส่วนมากด้านวัตถุสิ่งของและการบริการช่วยเหลือ การรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเองส่วนมากเป็นภาวะทางกายภาพ บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทางการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมกีฬานันทนาการ กิจกรรมทางการเมือง และกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อชุมชน

2. การเปรียบเทียบบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

2.1 ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาล

ตำบลบ้านกล้วย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมชุมชนและท้องถิ่น จำแนกตามเพศ

เพศ	$\bar{X}$	S.D	df	t	Sig.
ชาย	3.01	0.66	97.00	-2.27	.000*
หญิง	3.88	0.42	411.36		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผู้สูงอายุที่มีอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และลักษณะที่อาศัย แตกต่างกัน มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย แตกต่างกัน เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ระหว่างตัวแปรอายุกับกิจกรรมทางศาสนา และลักษณะ

ที่อาศัยกับกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ ที่แตกต่างกัน ผู้สูงอายุมีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย จำแนกตามอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และลักษณะที่อาศัย

ปัจจัยส่วนบุคคล	บทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม									
	ศาสนา		การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม		การเมือง		กีฬาและนันทนาการ		อาสาสมัครเพื่อชุมชน	
	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.
อายุ	3.11	.021	2.45	.000	3.01	.000*	3.87	.000*	3.21	.000*
สถานภาพ	3.64	.000*	3.68	.000	2.77	.002*	4.01	.000*	2.89	.000*
ระดับการศึกษา	2.89	.000*	3.11	.002	2.82	.000*	3.99	.000*	3.43	.000*
ลักษณะที่อาศัย	2.77	.000*	3.04	.001	3.10	.000*	3.61	.028	2.66	.000*
รวม	3.10	.000*	3.07	.000*	2.93	.000*	3.87	.000*	3.04	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุที่มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง ทดสอบด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

3.1 ผลของค่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุที่มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วยกับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ในภาพรวมแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีทิศทางเดียวกัน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ การสนับสนุนทางอารมณ์ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของและการบริการช่วยเหลือ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วยกับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว

การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว	บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมชุมชนและท้องถิ่น			
	Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)	ทิศทาง	ระดับความสัมพันธ์
การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร	0.669	.000*	เดียวกัน	มาก
การสนับสนุนทางอารมณ์	0.712	.000*	เดียวกัน	มาก
การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของและการบริการช่วยเหลือ	0.561	.000*	เดียวกัน	ปานกลาง
รวม	0.647	.000*	เดียวกัน	มาก

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุที่มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วยกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง ในภาพ

รวมแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีทิศทางเดียวกัน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านภาวะสุขภาพจิต และด้านภาวะสุขภาพกาย (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ผลการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วยกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง

การรับรู้ภาวะสุขภาพของตน	บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมชุมชนและท้องถิ่น			
	Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)	ทิศทาง	ระดับความสัมพันธ์
ด้านภาวะสุขภาพกาย	0.619	.000*	เดียวกัน	มาก
ด้านภาวะสุขภาพจิต	0.713	.000*	เดียวกัน	มาก
รวม	0.666	.000*	เดียวกัน	มาก

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วยอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ กิจกรรมทางการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อชุมชน กิจกรรมทางการเมือง และกิจกรรมกีฬานันทนาการ เป็นเพราะกิจกรรมจำนวนมากที่กลุ่มผู้สูงอายุมีความสามารถทำได้เมื่อมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม มีบทบาทในการอนุรักษ์ถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่

สังคม ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องและการมีสมาธิมาจรรวต่อผู้สูงอายุอันเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย และเป็นเสมือนเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ลูกหลาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Visayon (2010) พบว่า บทบาทของผู้สูงอายุในกิจกรรมด้านสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงชัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการศึกษา ด้านศาสนา และด้านการพัฒนาชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Teerakiadkajorn (2011) พบว่า การที่ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับดีได้นั้น องค์ประกอบ

ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพและด้านทัศนคติต้องอยู่ในเกณฑ์ที่ดีด้วย อีกทั้งปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต คือ สถานภาพสมรสและคู่สมรสยังมีชีวิตอยู่ มีการศึกษาที่สูง มีอาชีพหลัก มีรายได้ที่แน่นอน มีที่อยู่อาศัย เป็นของตนเองและปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การมีบุตรหลานคอยดูแลช่วยเหลือ มีสถาบันครอบครัวที่อบอุ่นและมีส่วนร่วมในสังคม เข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ สำหรับปัจจัยที่มีผลทางลบต่อคุณภาพชีวิต คือ การมีอายุที่มากขึ้น มีโรคประจำตัว ส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุลดลง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Intisan (2012) พบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบางโฮ้ง มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ด้านการศึกษา และด้านนันทนาการ

2. การเปรียบเทียบบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า

2.1 ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะกลุ่มผู้สูงอายุจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ เช่น การรับรู้ ผู้สูงอายุมักยึดติดกับความคิดและเหตุผลของตนเอง จำเหตุการณ์ปัจจุบันไม่ค่อยได้และชอบย้ำคำถามบ่อย ๆ เรียนรู้สิ่งใหม่ได้ยากเพราะไม่มีความมั่นใจในการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์ อาจจะมีการซึมเศร้า หงุดหงิด ขี้ระแวง วิตกกังวล โกรธง่ายเอาแต่ใจตนเอง มักจะคิดซ้ำซาก ลังเล หวาดระแวง หมกมุ่นเรื่องของตนเอง ทั้งเรื่องในอดีตและอนาคต กลัวถูกหลอกหลอนทอทั้ง รวมถึงสนใจสิ่งแวดล้อมน้อยลง ผู้สูงอายุมักสนใจเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองมากกว่าเรื่องของผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jiangdon (2011) พบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และจากผลการเปรียบเทียบความแตกต่างในคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกันมีการได้เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ การได้รับการอบรมคุณภาพชีวิต ความรู้สึกรักคุณค่าในตนเอง ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตต่างกันอย่างมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tongsawang (2003) พบว่า คุณภาพผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องเพศ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Uth-to (2009) พบว่า บทบาทของผู้สูงอายุโดยรวมระหว่างเพศชายกับเพศหญิง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายมีบทบาทมากกว่าเพศหญิง

2.2 ผู้สูงอายุที่มีอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และลักษณะที่อาศัย แตกต่างกัน มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม กีฬา นันทนาการ และกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อชุมชน เป็นเพราะลักษณะของกิจกรรมเป็นการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและสังคม การเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุไม่เพียงแต่สภาพร่างกาย ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางความรู้สึก การรับรู้ บุคลิกภาพ ความจำ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การเปลี่ยนตำแหน่งในครอบครัว ก็เป็นสิ่งที่หนึ่ง ที่ผู้สูงอายุจะต้องยอมรับ จากที่เคยเป็นหัวหน้าครอบครัว ก็จะเป็นกลายเป็นสมาชิกคนหนึ่งครอบครัว เป็นที่ปรึกษา หรือผู้คอยดูแลบ้านหรืออาจเป็นเพียงผู้อาศัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wanichkham (2019) พบว่า ประชาชนมีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านที่อยู่อาศัย รองลงมา คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Na Ratch (2012) พบว่า ผู้สูงอายุมีทัศนคติ ทั้งในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง และผลการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลหนองปรือ พบว่า ความแตกต่างของ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Laotong (2012) พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเกาะสีชัง อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และจากผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มี อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และลักษณะการอยู่อาศัยในครอบครัว ต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตต่างกัน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hakhen (2009) พบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และจากผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ สถานภาพการศึกษา อาชีพ รายได้ และ ลักษณะการอยู่อาศัยในครอบครัวต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตต่างกัน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ค่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุที่มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นกับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง สามารถอธิบายผลได้ดังนี้

3.1 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุที่มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วยกับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีทิศทางเดียวกัน ได้แก่ การสนับสนุนทางอารมณ์ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของและการบริการช่วยเหลือ เป็นเพราะการสร้างกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้ครอบครัวรู้จักบุญคุณพ่อแม่และการช่วยเหลือจากบุตรหลาน และการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตใจในผู้สูงอายุเป็นผลให้ผู้สูงอายุจะต้องปรับตัวและยอมรับต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดควรจะเข้าใจและยอมรับต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ด้วย เพื่อที่จะได้ปฏิบัติต่อผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ Buranakalus (2017) พบว่า ระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองและระดับสัมพันธ์ภาพในครอบครัวอยู่ในระดับมาก และระดับความสุขอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองและสัมพันธ์ภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับสัมพันธ์ภาพในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nid-ananchai, & Santitirasak (2010) พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและเพื่อนบ้านในชุมชนทำให้ผู้สูงอายุได้รับความรัก ความเอาใจใส่ เห็นคุณค่า ได้รับการยกย่อง มีความผูกพันต่อกัน มีความรู้สึกเป็นส่วนร่วมในสังคมเดียวกัน มีความเอื้ออาทรและให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่กัน และกัน เช่น ให้ความ ให้อาหาร ให้อาหาร ให้ความคิดเห็นเมื่อเกิดภาวะวิกฤตหรือมีปัญหาเดือดร้อนหรือเมื่อมีความเครียด ก็จะได้รับความสะดวก ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ ที่คบกันเป็นประจำ เพื่อนและเพื่อนบ้านจึงเป็นบุคคลที่ให้อำนาจใจ ส่งเสริมให้มีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tavisin, & Wongsawad

(2018) พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุมีบทบาทการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้ครอบครัวรู้จักบุญคุณพ่อแม่ไม่ทอดทิ้งพ่อแม่ ต้องการให้ลูกหลานดูแลเอาใจใส่ตนอย่างใกล้ชิด ต้องการเข้าร่วมอยู่ในสังคมเพื่อลดความเครียดลดภาวะทางจิตใจที่หดหู่ อันเป็นผลกระทบที่เกิดจากการที่ผู้สูงอายุต้องอยู่เพียงลำพัง จะทำให้เกิดภาวะซึมเศร้าและต้องการให้ลูกหลานตลอดจนสังคมหันมาสนใจตนเองให้มากยิ่งขึ้น และการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง ที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุมีบทบาทการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะการเห็นถึงความสำคัญของการให้สวัสดิการผู้สูงอายุที่ต้องตอบสนองด้านสุขภาพ มีความพร้อมที่จะทำงานหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน รวมถึงการจัดสวัสดิการ การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือ การออกกำลังกายและสันทนาการต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ

3.2 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วยกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง โดยรวมแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีทิศทางเดียวกันตามลำดับ ได้แก่ ด้านภาวะสุขภาพจิต และด้านภาวะสุขภาพกาย เป็นเพราะสังคมไทยเป็นสังคมใหญ่ และมีความผูกพันกันมากในครอบครัว ลักษณะครอบครัวของคนไทยจึงมักจะเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ มีการแสดงความเคารพยกย่องผู้อาวุโส และถือเป็นมงคลอันดีที่จะได้เลี้ยงดูตอบแทนบุญคุณเมื่อยามท่านแก่เฒ่าหรือเจ็บป่วย ซึ่งจะเป็นไปตามธรรมชาติอันแท้จริงของทุกคน และเป็นหน้าที่ของลูก ๆ หลาน ๆ จะต้องให้การดูแลรักษาพยาบาลอย่างดีที่สุด ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขปรับปรุงชีวิตจิตใจและความรู้สึกของกลุ่มผู้สูงอายุให้มีความรู้สึกที่จะยกมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sansang (2018) พบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=.001, .002 \geq .0001$ และ .002 ตามลำดับ) เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ด้านการออกกำลังกาย ด้านโภชนาการ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ และด้านการจัดการกับความเครียดแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = \geq .0001, .002, \geq .0001, .001, \geq .0001$ และ $\geq .0001$ ตามลำดับ) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hmeun-Hoa, & Poonpol (2016) พบว่า ความเกี่ยวข้องกับ ผู้สูงอายุระยะเวลาในการดูแลผู้สูงอายุ ปัจจัยด้านทรัพยากร ของครอบครัว ความมั่นคงภายในครอบครัว การเผชิญปัญหา ในครอบครัวและการสนับสนุนจากรัฐมีความสัมพันธ์ทางบวก กับบทบาทของผู้ดูแลในการดูแลผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับงาน วิจัยของ Senchoom et al., (2011) พบว่า ความเกี่ยวข้อง สัมพันธภาพในครอบครัว การมีและการเข้าถึงทรัพยากรของ ครอบครัว รวมทั้งการสนับสนุนจากรัฐมีความสัมพันธ์ทางบวก กับบทบาทการดูแลผู้สูงอายุของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

สรุป

ผลการวิจัยบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมี ส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบล บ้านกล้วย แม้ผลการวิจัยของความสัมพันธระหว่างบทบาท ของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและ ท้องถิ่นกับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และการรับรู้ ภาวะสุขภาพของตนเอง ในภาพรวมจะมีความสัมพันธ์กันใน ระดับมาก เทศบาลตำบลบ้านกล้วยยังคงสนับสนุนส่งเสริมกับ หน่วยงานทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับองค์กรอื่นที่มีความรู้ด้านผู้สูงอายุ ซึ่งมีความร่วมมือกันเป็นจิตอาสาดูแลผู้สูงอายุภายในชุมชน ได้แก่ โครงการตรวจเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุและโครงการตรวจ สุขภาพในเชิงรุก ส่งเสริมให้มีลานกิจกรรมในทุกชุมชน มีการ จัดทำแผนยกระดับประจำปี พร้อมทั้งเพิ่มจำนวนงบประมาณ และจัดสรรให้เพียงพอต่อจำนวนผู้สูงอายุ และที่เห็นผลเป็น รูปธรรม ได้แก่ 1) เทศบาลตำบลบ้านกล้วยได้ประชุมและ ศึกษาข้อกฎหมายเพื่อปรับปรุงและหาแนวทางช่วยเหลือการ เพิ่มเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน 2) มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับชุมชนและ การทบทวนยกระดับแผนประจำปีพร้อมทั้งเพิ่มงบประมาณ และจัดสรรให้เพียงพอต่อจำนวนผู้สูงอายุ และ 3) มีการกระจายข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวและสารสนเทศต่าง ๆ ไปยังกลุ่มผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารเทศบาลตำบลบ้านกล้วย ควรส่งเสริม ให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมที่มีความจำเป็น ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขในการใช้ชีวิตและมีความเชื่อ มั่นในตนเอง เพื่อพัฒนาศักยภาพและปรับตัวให้เข้ากับการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมในสมัยใหม่

2. เทศบาลตำบลบ้านกล้วย ควรมีการพัฒนาศักยภาพ ผู้สูงอายุในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน หากพิจารณาตามศักยภาพทั้งในด้านความรู้ความสามารถ องค์ความรู้และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ รวมถึงการสร้างคุณค่า ทางสังคม ได้แก่ การสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมสร้างอาชีพ และรายได้จากงานฝีมือ

3. เทศบาลตำบลบ้านกล้วย ควรสนับสนุนและ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยบูรณาการ กิจกรรมของประชาชนทุกกลุ่มวัยเข้ามามีส่วนร่วม และ สนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรมการพัฒนาองค์ความรู้ และภูมิปัญญา นำไปบูรณาการเข้าสู่หลักสูตรการเรียน การสอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูง อายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัย

2. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาสวัสดิการและการ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ควรศึกษาการสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและการเชื่อมโยงกิจกรรมกับภาคีทั้งใน และนอกพื้นที่

References

- Anantakul, A. (2017). *Aged Society, the Challenge of Thailand*. Bangkok: Thammasat and Political Institution, Royal Society. [in Thai]
- Ban Kuai District Municipality. (2019). *Elder Registration Book*. Ban Kuai sub-district, Mueang Sukhothai District, Sukhothai Province. [in Thai]

- Buranakalus, W. (2017). The relation between self-take-caring behavior, the relationship of family and happiness of elder of some community in Sai Mai District, Bangkok. *Journal of the Police Nurses*, 9(2), 24-32. [in Thai]
- Hakhen, M. (2009). *Quality of Life of Mon People Elder in Ko Kert, Nontaburi Province* (Master's Thesis). Chandrakasem Rajabhat University, Bangkok. [in Thai]
- Hmeun-Hoa, C., & Poonpol, S. (2016). The related factors associate with the elderly's care giver part of caring elders in Nakhon Phanom Province. *Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Phanom University*, 6(1), 79-86. [in Thai].
- Intisan, M. (2012). *The Elder's Role Associates to Community Development of Hang Hong Sub-district Municipality, Mueang Sakhon Nakhon, Sakhon Nakhon Province* (Master's Thesis). Sakhon Nakhon Rajabhat University, Sakhon. [in Thai]
- Jiangdon, C. (2011). *Quality of Life of Elder in Rural Region: Wan Nam Keaw District; Nakhon Ratchasima Province* (Master's Thesis). Mahidol University. [in Thai].
- Laotong, W. (2012). *Quality of Life of Elder in Ko Si Chang District Municipality, Ko Si Chang District, Chonburi Province* (Master's Thesis). Burapha University, Chonburi. [in Thai]
- Na Ratch, N. (2012). *Quality of Life of Elder in Mueang Nong Prue Municipality; Bang Lamung District; Chonburi Province* (Master's Thesis). Burapha University, Chonburi. [in Thai].
- Nid-ananchai, S., & Santitirasak, M. (2010). Social supporting and environment that effect self-caring of elder in Samut Prakan Province. *Journal of Nursing Division*, 37(2), 64-76. [in Thai]
- Nodtaisong, P. (2018). *No More 3 Years, Thai Society is a Complete Elderly*. Thairath Online. Retrieved September 10, 2018, from <https://www.thairath.co.th/content/1253407>. [in Thai]
- Office of the Council of State. (2019). *District Council Act and Sub-district Administrative Organization 1994*. Retrieved September 4, 2019, from <https://www.krisdika.go.th/>. [in Thai]
- Otakanon, N., & Ket-Phichayawattana, J. (1994). *Nursing Needs of the Elderly*. In Clubs and Nursing Homes P.O. [in Thai]
- Prompakdee, C. (2013). *Approaching a Thai Aging Society*. Bangkok: Academic Office, The Secretariat of the Senate. [in Thai].
- Sansang, J. (2018). *Quality of Life and Behavior to Promote the Elders' Health; Tung Khaw Puang Sub-district; Chiang Dao District; Chiang Mai Province* (Master's Thesis). Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai. [in Thai].
- Senchoom, V., et al., (2011). Factors predicting the role of family members in providing care and promoting health to the elderly in Phawo Sub-district, Maesod District, Tak Province. *Journal of Nursing and Health*, 5(2), 23-33. [in Thai].
- Siriwannabut, P. (2007). *Family Psychology*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Tavisin, N., & Wongsawad, T. (2018). The role of social activity participation of neo-elder in Tawee Wattana Community District, Bangkok. *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology (Humanities and Social Sciences)*, 6(1), 115-128. [in Thai]
- Teerakiadkajorn, A. (2011). *Quality of Life of Elder in Su Thep Sub-district Municipality, Mueang Chiang Mai, Chiang Mai Province* (Master's Thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai. [in Thai]

- Tongsawang, K. (2003). *The Related Factors Associates to Quality of Life of the Elders in Aom-Ngein Community Housing* (Master's Thesis) Burapha University. [in Thai].
- Uth-to, N. (2009). *Elder's role in Mueang Kalasin Municipality Effects Community Development*, Religion Study and Traditional Culture (Master's Thesis). Mahasarakham Rajabhat University. [in Thai]
- Visayon, J. (2010). *Elder's Role in Society Activity of Sub-district Administrative Organization; Wiangchai Sub-district; Payakphumpisai District; Mahasarakham Province* (Master's Independent Study), Mahasarakham University. [in Thai].
- Wanichkham, A. (2019). The preparation for approaching an aged society: study case in Sai Mai District, Bangkok. *Association of Private Higher Education Institutions of Thailand unbder The Patronage of Her Royal Highness Princess Mahachakri Sirindhorn*, 25(1), 164-179. [in Thai]
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Statistics* (2rd ed.). New York: Harper & Row.
- Yodpetch, S. (2001). *Social Supporting to Elder: South of Thailand* (Master's Thesis). Mahidol University, Bangkok. [in Thai]